

A Bethesda százötven éve

Millisits Máté

A kórház személyzete 1914-ben – és a háború gyógyuló áldozatai

A Bethesda első otthona a Rózsa utca 5-ben

A mai napig sikeres kórházat 1866 januárjában alapította és közel ötven át működtette a Pesti Református Egyházközség Németajkú Református Leányegyházközsége. Létrehozásában jelentős szerepet vállalt *Rudolf Köning* lelkész és *Biberauer Tivadar* (1829–1913), a leányegyházközség presbitere. A kezdetek a terézvárosi Rózsa utca 5. szám alatti földszintes épülethez kötődtek, ahol néhány fekvőhely biztosítása mellett, *Bakody Tivadar* (1825–1911) főorvos irányításával végezték a gyógyító szolgálatot. Már az első időben a kiegyezéskori közelet neves szereplői támogatták a munkát. Az ápolás szakszerű bevezetése-betanítása érdekében Németországból érkezett az első két diakonissza, *Sophie Wehn* és *Adelheid Höser*.

A Sugár út kiépítése miatt 1870-ben kénytelenek voltak eladni a kórház akkor használt, Rózsa utca 8. szám alatti, az elsőnél nagyobb épületét. A Hermina-

A vizsgáloban, elől balra Dr. Mézes Zsigmond

mező Városligethez közel eső részén álló Bartl-villa megvásárlásával nyílt lehetőség korszerűbb kórház kialakítására. A villát a 19. század első felének neves építész Hild József (1789–1867) tervezte. Eredetileg Oláh Elek vízgyógyintézetének épült 1838-ban, majd 1842-ben Bartl János kávéháztulajdonos kibővítette és átalakította. A Bartl-villa épülete és kertje a reformkorban gazdag kulturális élet színterévé vált, ahol Liszt Ferenc is koncertet adott.

A Bethesda Kórházban az ellátottak számának növekedése az épület és az ápoló személyzet bővítését is megkívánta, a vilkállya Etelka és Leskovich Mária a fogászaton

A Zuglói Cserepes Kulturális Non-profit Kft. intézményrendszerén belül működő Samodai József Zuglói Helytörténeti Műhely 2016. január 15-én nyitotta meg „A Bethesda Kórház 150 éve” című kiállítását, amely 2016. február 3-ig díjtalanul tekinthető meg a Stefánia Palotában (XIV., Stefánia út 34.) Az esemény fővédnökségét Karácsony Gergely Zugló polgármestere és dr. Bogárdi Szabó István püspök, védnökségét dr. Velkey György, a kórház főigazgatója vállalta el. Az elmúlt évek sikeres vándorkiállításaihoz hasonlóan a tárlat a későbbiekben iskolákban, egészségügyi intézményekben is bemutatkozik.

ladelfia Diakonissza Szövetséget kérték fel erre a feladatra. A szervezetet Biberauer Tivadar fia, Biberauer Richárd lelkipásztor vezette. Az intézményt 1906-ban miniszteri rendelettel „nyilvános jellegű közkórházzá” minősítették, de a fenntartási nehézségek arra kényszerítették a leányegyházközséget, hogy 1909-ben 245.035 koronáért eladják az intézményt a Filadelfia Egyletnek. A megvásárláshoz szükséges összeg előteremtését a Kárpát-medence protestánsai közötti adománygyűjtés segítette. Működtetését ez az egylet látta el 1909–1951 között.

A diakonisszák részére 1914-ben megvették a kórház melletti telken álló Kobrák-villát, amely 1895-ben épült Kobrák Mór cipőkereskedő számára. A villa a diakonisszák „anyaháza” lett, földszintjén a kórház igazgató-lelkésze, Biberauer Richárd és családja élt.

A 20. század első harmadának viharos éveiben a kórháznak számtalan gonddal kellett megküzdeni. Az első világháború idején vállalták a harctéren megsérült katonák gyógyítását, de az állam a Bethesda számára nem biztosította a hadikórházakat megillető költségtérítést. A különböző járványok, a kömmün rendelkezései, betörések, tüzesetek, az 1920-as évek gazdasági válságai tovább súlyosbították a problémákat. Az intézmény költségvetésében jelentkező hiányokat Biberauer Richárd személyes kapcsolatai révén, csak nagy erőfeszítések árán – részben holland és svájci segítséggel – tudta megoldani.

A Filadelfia Egylet telkének Hungária körút felőli részén 1928-ban épült fel a Sylvester nyomdának is helyet adó újabb ház. (Vezetőinek, Tildy Zoltánnak és Bereczky Albertnek a felelőtlen gazdálkodása miatt az 1930-as évek elején a Bethesda kertjének egy részét el kellett adni.) A nyomdában

számos protestáns kiadvány készült, köztük több tízezer Károli Biblia.

Biberauer Richárd 1939. január 9-én bekövetkezett haláláig vezette igazgató-lélekészként a kórházat. Nyomdokaiba lépve fia, *Richárd* vette át az 1938-ban alapítványként alakult Filadelfia Diakonissza Alapítvány és intézményei (Bethesda-kórház, árvaházak) irányítását. Biberauer Richárd és családja, öccsével *Biberauer Györggyel*

1915-től megnő majd a forgalom a vizsgáloban

Az udvari épület, Bartl egykori nyaralója

és munkatársaik nemcsak a kórházban, de az árvaházakban és más gyülekezeti szolgálati helyeiken is bátran vállalták a rájuk bízott üldözöttek szolgálatát.

A bombakárok és az ostrom megannyi nehézsége ellenére az Filadelfia Alapítvány szinte valamennyi intézménye túlélte a háborút. Bodoky Richárd ekkor indította el az újjáépítésért folytatott nehéz küzdelmét, amihez igen nagy segítséget nyújtott az ekkor Svájcban tartózkodó *dr. Bodoky Györgyné Vischer Annelies* és a család svájci rokonsága, továbbá a különböző segélyszervezetek.

A Rákosi-korszakban bekövetkezett államosítás után Apáthy István Gyerekkórház név alatt folytatódott a munka az épület falai között. A rendszerváltozás után, 1992-től a Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyerekkórháza nevet kapta, és újra egyházi intézményként működik. A szakképzett segítők az elődök szellemében, gyermekek között végzik a gyógyítás szolgálatát.

A kórház újraindításának fáradságos munkáját az első főigazgató, *dr. Dizseri Tamás* gyermekgyógyász szakorvos irányította 2003-ban bekövetkezett haláláig. Áldozatos tevékenysége elismerésül a Magyarországi Református Egyház Zsinata 2004-ben Dizseri Tamás Szeretetszolgálati Díjat alapított, melyet minden évben olyan személynek ítélnék oda, aki a szeretetszolgálat bármelyik ágában önfeláldozó, kiemelkedő munkát végez. ●

Az első új pavilon a villa kertjében

